

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Maktmannens märkliga dragningskraft

Braskén, Kasper

Published in:
Åbo Underrättelser

Published: 28/08/2023

Document Version
Accepted author manuscript

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Braskén, K. (2023). Maktmannens märkliga dragningskraft: "Få vet om det idag, men ett flertal finlandssvenskar träffade Mussolini personligen". *Åbo Underrättelser*. <https://abounderrattelser.fi/maktmannens-markliga-dragningkraft-fa-vet-om-det-idag-men-ett-flertal-finlandssvenskar-traffade-mussolini-personligen/>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Maktmannens märkliga dragningskraft – ”Få vet om det idag, men ett flertal finlandssvenskar träffade Mussolini personligen”

Kasper Braskén 28.08.2023 05:00

Fascinationen för auktoritära ledare, eller “strongmen” som den amerikanska historikern **Ruth Ben-Ghiat** kallar dem, är större än någonsin. Runt hela världen träder dessa “maktmän” in på den politiska arenan och korrupperar demokratiska stater.

Ben-Ghiat analyserar karaktärer som **Bolsonaro** i Brasilien, **Erdogan** i Turkiet, **Orbán** i Ungern, **Berlusconi** i Italien, **Putin** i Ryssland och **Trump** i USA.

Som prototyp för alla moderna auktoritära maktmän fungerade Italiens diktator **Benito Mussolini**. Han var inte bara avgudad av sina italienska efterföljare utan förvandlades till en global ikon redan under 1920-talet. Medan det är välkänt att finska fascister beundrade Mussolini, är det bredare mottagandet av Mussolini-kulten i Finland rätt okänd.

Hos oss har uppmärksamheten riktat sig rätt ensidigt till hur finländare betraktade **Hitler**, men det var Mussolini som utgjorde den ursprungliga modellen för den nutida auktoritära ledaren. Vi borde veta mera om hur bilden av den moderna maktmannen spreds och togs emot i Finland och hur det eventuellt inverkat på den politiska kulturen i Finland.

Även i den finlandssvenska offentligheten förmedlades Mussolini-kulten på bred front. Få vet om det idag, men ett flertal finlandssvenskar träffade Mussolini personligen.

Trots att Italien förvandlades till en fascistisk diktatur i mitten på 1920-talet förblev landet ett populärt resmål för finlandssvenskar. Intresset och kärleken för antikens kultur och historia fortsatte locka resenärer till det fascistiska Italien.

Trots resenärernas tidvis opolitiska avsikter bidrog de till att den fascistiska kulturella propagandan och Mussolini-kulten spreds till Finland.

Till exempel författaren, översättare och litteraturvetaren **Emil Zilliacus** konstaterade 1925 att man "må tänka vad man vill om Mussolini och hans politik, en sak kunna väl dock alla förena sig om: att han som statsman och personlighet höjer sig vida över de vanliga måtten."

Mussolini beskrivs som en person som var "praktisk som en ingenjör och modern som en expressionist, en äkta son av industrialismens, teknikens och snabbhetens hetsade tidevarv."

Han var enligt Zilliacus en “mäktig man, en av samtidens allra märkligaste personligheter.” Efter ett möte i Rom fick Zilliacus tillfälle att trycka Mussolinis hand och växla några ord.

Mötet imponerade Zilliacus: “Jag tror jag aldrig sett ett människoanläte i så hög grad utstråla obändig, brutal kraft.”

En ohämmad förmedling av Mussolini-kulten förmedlades av **Elsa von Born** i hennes memoarer Italienska Intryck (Söderströms, 1936).

Hon berättar med inlevelse om sitt privata möte med Mussolini år 1930 i Palazzo Venezia i Rom. Stunden då hon steg in i Mussolinis arbetsrum beskriver hon som en förtrollning: “ett bländande ljus sveper om mig. En stor sal utan möbler, vid, öppen som mot framtiden.

En sal, vars prakt jag endast förnimmer, ty längst i fonden samlas mina blickar i en enda punkt som solens strålar i prismet. En man vid ett skrivbord. Benito Mussolini.”

Även Elsa von Born beskriver Mussolini som “Europas märkligaste man, vars snille Europa avundsamt ej vågat erkänna.” Mötet var ett “ögonblick av högtid och tjusning.”

Elsa von Born beklagade sig samtidigt över att Europa inte vill lära känna och förstå den “mäktiga nyfödelse” som Mussolini och fascismen startat i Italien.

Hon frågade förargat: “Är samtiden för kortsynt för att famna perspektiven, att uppfatta de betydelsefulla ögonblicken, att erkänna geniet? Måste det alltid vara historien, som lagerkröner?”

Lagerkröningen uteblev, men Mussolini-kultens betydelse för uppkomsten av den globala maktmannen kan inte underskattas. Här är Finland inget undantag, och finlandssvenska aktörer var även djupt delaktiga i att sprida och delta i denna process.

[Här](#) kan du läsa flera kolumner av Kasper Braskén.

Kasper Braskén

Historiker, Åbo Akademi